

DANIČA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 7. listopada 1861.

List 23.

Stara pesem od vernih duš *).

Vas k daritvi svete maše
Mili zbral zvonov je klic,
Naj puhte molitve vaše,
De gasi se ogenj vic.

Kteri dans smo tukaj zbrani,
Bog vé, če več homo kdaj;
Bli eni so tukaj lani,
Ki jih vidit' vec ni zdaj.

Černa zemlja trupla krije,
Duša šla je pred sodbo,
Tam od čednost, hudobije
Dala terd odgovor bo.

Kje so zdaj leté dušice,
To Sodnik sam večni vé;
Če obsojene so v vice,
Hude martre tam terpe.

Torej dans zvesto molimo
Za te vbože duše vse,
K večnime **) Bogu zdihnimo
De jim skaže usmiljenje.

De bi Bog se hitro vsmilil
Tih terpečih sirotic,
Ki k nam kličejo premilo,
Naj jih reši kdo iz vic.

Morebit je oča, mati,
Brat, sestrica ali stric,
Ki nas pros'jo pomagati,
De se rešijo iz vic.

Mož ne mara je, al žena,
Troj sin, tvoja ljuba hči,
Ki od tebe zapušena
Dolgo časa tam terpi.

Al tovarši naši ranjei
K nam prebritko kličejo,
Ali tud preljudi znanci
Zdaj pomoči išejo.

Milovsnje in svete maše,
Post, molitve naj zvesté,
Spovdi, obhajila vaše,
Dušam ogenj vic gasé.

Varite pa tud se greha
Vsega, — še nar manjšiga,
Praznih marenj ino smeha,
De b' ne žgal vas oginj tá.

Za žaljenja pokorite
Radi se že zdaj na svet',
Vóljno vse zdaj prenesite:
V vicah je hudo terpet'!

Ti pa Jezus naš premili,
Zlij na duše svojo Kri,
Vsih dobrotno se usmili,
Sveti raj jim dans odpri.

Blagoslovila ali žegni matere katoliške Cerkve.

(Dalje.)

Blagoslovljenje vode.

Je li raba blagoslovljene vode stara navada?

Že v stari zavezi najdemo podobo blagoslovljene vode, kakor se bere v bukvah Kraljev (4. Kralj. 2, 19—22). Možje Jerihunci so namreč preroku Elizeju tožili, de je prav dobro v mestu Jerihi prebivati, le samo voda de je prav slaba in zemlja nerodovitna. In prerok reče: „Prinesite mi novo posodo, in denite vanjo soli.“ Ko so mu jo prinesli, gre ven k vodnjaku, verže soli vanj in reče: „To govori Gospod: to vodo sim zdravo naredil, in ne bo posihmal več smerti v nji, tudi ne nerodovitnosti. Tako je voda zdrava do današnjiga dné.“

Torej je blagoslovljena voda sprejeta tudi v novi za-

*) Ta pesem („Verne duše skupej zbrane“) se poje po prijetnim napevu v Ternovem in je zdaj opiljena in dopolnjena.

**) Ta lepoglasna oblika v izviru je ravnolična serbski „večnome.“ in kaže, kako močno se natorno uho ogiblje krivoglasja, ker precej potem spet nekaj težavni u nasledva. Vred.

vezi; njena raba izvira od aposteljskiga izročila. Že v apostoljskih vstanovilih (L. 7., c. 45) je omenjena. V začetku so si ljudje gredé v cerkev roke in obraz umivali, sčasana pa je v navado prišlo, se samo pokropiti v cerkev stopivšim, ali tudi nar poslednje, de je duhoven vso obćino pokropil.

Kdaj se voda po pravim redu blagoslovlja?

Ob nedeljah pred veliko mašo in se ljudstvo z njo pokropi.

Kakosin namen in moč ima blagoslovljena voda?

Zavernemo bravece na to, kar je bilo v začetku od blagoslovilne moči sploh rečeno in z unim v edinosti velja naslednje.

Blagoslovljena voda služi 1) v zbrisanje odpustljivih grehov, ako se s skesanim srcem z njo pokropimo. Torej se z blagoslovljeno vodo pokropimo, ko v cerkev stopimo; kje namreč je čistost bolj potrebna, kakor v cerkvi pri nar svetejši daritvi? Ravno iz tega namena se kropimo grede iz cerkve, de bi nam Bog usmiljeno odpustil, kar smo s svojimi razmišljenji zagrešili. Pokropi se pa človek gredé domú tudi zato, de bi zadobil blagoslov Božji ali žegen za svoje domače opravila, in de bi bil obvarovan vsiga dušniga in telesniga zlega. Tih dobrot iz blagoslovne vode nas zagotavlja blagoslovna molitev, in na to merijo besede pri kropljenji: „Pokropi me s hišopam, in bom očišen; opéri me, in bom bel nad sneg.“ 2) Blagoslovljena voda služi v obudovanje obžalovanja ali grevine in pobožnosti. Za vsako odpušenje greha je potrebno obžalovanje greha, in za vsako gnado, ki jo hočemo pridobiti, je potrebno pobožno in spostljivo sprejeti tisto gnado. Torej naj nas opominja blagoslovljena voda, de obžalovanje in sveto pobožnost v srcu obudimo, kolikorkrat se z njo pokropimo, de bi si zamogli kej odpustljivih grehov zbrisati. 3) Blagoslovljena voda služi v pregnanje hudobnih duhov in njih zalezovanj, bolezen in družih zlegov. Ta moč blagoslovljene vode je v blagoslovljevanji prav posebno zaterjena. Torej nahajamo v cerkvenih zgodbah toliko zgledov, kako prečudno je blagoslovljena voda pomagala zoper duhovne sovražnike, bolezni, nevihte in druge vsaktere zlege in nesreče. Sv. Gregorij Veliki je z njo pregnal huhobne duhove iz svojiga samostana. Sv. Eligij je rešil ž njo nad 50 obsedenih. Sv. Kvinejan je ozdravil ž njo merzličniga; sv. Krizostom grizeviga; sv. Fortunat dečka, ki si je bil nogo zlomil; sv. Malahija ženo, ki je imela raka; sv. Bernard veliko bolnikov z mnogoterimi boleznimi. Ss. German in Lup sta utolažila ž njo strašin vihar. Sv. Afrant je z njo pregnal strašno silo kobilic, ki so vse pokončevale itd. *)

Kako se tedaj voda blagoslovlja?

Mašnik pokliče pomoč Boga, kateri je nebo in zemljo

*) Dr. J. Schuster, katechet. Handb.

stvaril, in potem izreče nar popred zarotilo in blagoslovno molitev nad soljo, ki se z vodo ob enim blagoslovju. Narpred tedaj sol zaroti pri živim † Bogu, pravim † Bogu, svetim † Bogu, de naj bo vsim vernim v zveličanje in vsim jo vživajočim v zdravje za dušo in za telo; in kjer se potrese, de naj beži od ondot vsa nakazin in zalezovanje hudobniga duha, in vsaki nečisti duh, zaroten pri Njem, ki bo prišel sodit žive in mertve. Enakih dobrot prosi v naslednji molitvi, v kateri sol v rabo človečkiga rodú blagoslovju.

Nato zaroti vodo v imenu Očeta, Sina in sv. Duha, de naj bi se s to zaroteno vodo vsa sila hudobniga sovražnika odpravila in de bi nasprotnik sam potert bil s svojimi odpadenimi angeli vred — po moči ravno tistiga Gospoda našiga Jezusa Kristusa, ki bo prišel sodit žive in mertve in svet z ognjem. S posebno tehtnimi besedami pa se v naslednji molitvi voda blagoslovlja, v kateri mašnik Boga med drugim prosi, naj nad ta življe, za mnogoterne očiševanja pripravljene, moč svojiga blagoslova zlije, de sprejme sad Božje gnade k odganjanju hudobnih duhov in preganjanju bolezni: de kar koli se bo v hišah ali po krajih vernih s to vodo pokropilo, se obvaruje vse nečistosti, se reši vsakiga zadolženja: tamkej naj se ne zaseda kužna sapa, ne škodljiv zrak; naj odstopijo vse zalezovanja skritiga sovražnika; in ako je kej, kar je sreči prebivavcov nevarno ali njih pokoju škodljivo, naj po pokropljenju s to vodo beži in odstopi. — Potem vsuje mašnik trikrat v podobo križa blagoslovljene soli v vodo, rekoč: Zmešanje soli in vode naj se zgodi: v imenu Očeta †, in Sina †, in sv. Duha †. Odg. Amen. K sklepu se moli silo tehtna in pretresljiva molitev: „O Bog, Ti začetnik nepremagljive moči, Ti neučljivi Kralj kraljestva, in zmiraj veličanski zmagovitnik; ki moči nasprotniga gospostva zatiraš; ki togoto tulečiga sovražnika premaguješ; ki protivne hudobije mogočno prevladuješ: k Tebi, o Gospod, trepeče in ponižno kličemo in Te prosimo, to stvar soli in vode blagovoljno poglej, dobrotno poveljaj, z roso Svoje ljubezni posveti: de kjer koli se kropi, po klicanji Tvojiga sv. imena se odpodi vsaka zalezba nečistiga duha, se deleč odžene groza strupene kače, in de bomo mi, ki Tvojiga usmiljenja prosimo, povsod vredni pričujočnosti sv. Duha. Po Gospodu našim Jezusu Kristusu, Tvojim Sinu, ki s Teboj živi in kraljuje v edinosti ravno tistiga sv. Duha, Bog, vse večne čase.“ Odg. „Amen.“

Po blagoslovljenju vode ob nedeljah, preden se sv. maša začne, mašnik pokropi altar, potlej sebe, strežnike in ljudstvo, kakor je v mašnih bukvah velevano. (Compend. Ritual. Rom. Labaci 1844.)

Čimu se primeša soli med vodo?

Sol ima tako lastnost, de druge stvari gnjilobe obvaruje, in nam tukaj naznanuje, ko dušo greha očistimo, de jo v prihodnje skerbno obvarujemo gnjilobe in spake greha, vse nečistosti, hudobije in zalezbe hudobniga sovražnika.

Ze sv. papež in mučenec Aleksander, ki je živel pod cesarjem Hadrijanom, je zapovedal soli med vodo mešati, in de naj se blagoslovna voda vedno ohrani v cerkvah, pa tudi po spavnicah v preganjanje zalezovanja hudobniga duha.

Čimú se ob nedeljah pred sv. mašo ljudstvo z blagoslovljeno vodo kropi?

1. V spomin, de naj pristopimo čisti in sveti pred Božje obličje in k Božji službi; torej se tudi sami pokropimo, ko v cerkev pridemo. Pri tem nam je obžalovanje čez grehe obuditi, de bi bili odpustljivih grehov očišeni, ki smo se jih kje zadolžili, in de bi očišeni svoje molitve k Božji službi začeli. 2. De bi se spomnili sv. kersta, pri katerim smo z vodo greha očišeni, in de smo dolžni si tisto čistost ohraniti, ali pa si jo s pokoro pridobiti, če smo jo nesrečno zgubili. 3. Tudi se nam s tem v spominu obnavlja, de smo bili vsi s presveto Kervjo Jezusa Kristusa

očišeni, kakor se bere v skrivnim razodenju (1, 15): „Umil nas je v svoji kervi.“

Kako se godi to pokropljenje ob nedeljah?

Po blagoslovljenju vode poklekne mašnik pred altarjem, pokropi trikrat altar, potlej sam sebe in strežnike, nato vstane in zapoje: Asperges me, to je: Pokrópi me, in pevci dalje pojó, tako na priliko:

Pokrópi me s hisopam: čist bom grešnih pég;
Umij me, o Bog! in bom bél na duši bolj ko sneg.

Usmili, Bog, se mene Ti
Po svoj' veliki milosti.
Naj čast Očetu, Sinu bo,
In Duhu svetimu tako;
Kot v začetku, tudi zdaj,
In vselej, in na vekomej. Amen.

O velikonočnim času pa se to-le poje:

Sim vidil v sredi tempeljna
Na desni vodo izhajati. Aleluja!
Do katerih voda je prišla,
Zveličani so bili vsi. Aleluja!

Boga hvalite, dober je,
In večno Njega vsmiljenje.

Naj čast Očetu, Sinu bo,
In Duhu svetimu tako;
Kot v začetku, tudi zdaj,
In vselej, in na vekomaj.

Sim vidil v sredi itd. (Se ponavlja. *)

Med petjem gre mašnik po cerkvi, in na vse strani verne kropí z blagoslovljeno vodo ter med tem moli 50. psalm „Miserere“ (usmili se me, o Bog itd.) Vernivši se k altarju poje molitev: „Usliši nas, o Gospod, sveti Oče, vsigamogočni, večni Bog, in pošlji milostno svojiga svetiga angela iz nebes, de naj brani, uterjuje, obiskuje in zavéta vse, ki v ti hiši prebivajo. Po Kristusu, Gospodu našim.“ Odg. „Amen.“

Čimu se tudi altar trikrat pokropi?

V znamenje, de vse očiševanje izhaja od Kristusa, kteriga nam altar pred oči stavi; nekaj pa tudi, de se naznani česenje do ss. skrivnost, ki se na altarji obhajajo, in v opominovanje, de naj verni čisto in vredno pri tih skrivnostih pričujoči bodo.

Koliko reči je treba pri blagoslovljeni vodi dobro pomniti in razložiti?

Dvé. Njen skrivnostni pomen, in njeno moč. 1. Njen skrivnostni pomen je čistost duše vernih kristjanov, s kakoršno naj zlasti o praznikih Božjo službo obhajajo. Torej je blizo vrat vsake cerkve eden ali več kropivnih kamnov ali kropilnikov, de naj se kristjanje pridši v cerkev z blagoslovljeno vodo pokropé in žalost nad svojimi grehi obudé, prejden naprej po cerkvi gredó.

2. Lep in častljiv je skrivnostni pomen blagoslovljene vode, vendar ta pomen ni bistvena reč pri tem, kar ima sv. Cerkev s tako vodo odmenjeniga. Blagoslovljevavne besede so slovesne, določne in tehtne, in z njimi se prosi od Boga prav posebna moč za blagoslovljeno vodo, in njena raba ni le v cerkvi, ampak seže takorekoč v vse katoliške djanja in zadeve. V blagoslovnih molitvah je naravnost rečeno, de naj se z blagoslovno vodo kropí po hišah in krajih ali prostorih vernih kristjanov, in naj se z njo prepodi vse nečisto in škodljivo, naj se kuga in nakazin duše in telesa iz zraka odžene, in kar koli moti zdravje in pokoj prebivavcov iz moči hudobniga duha, naj se odpravi s kropljenjem z blagoslovljeno vodo. Torej imamo blagoslovljeno vodo po hišah; slaba deržina, ktera bi ne imela svojiga kropilčka ali bokolčika pri vratih! Verni kristjan se pokropi s to vodo zjutraj, zvečer, ko gre iz hiše, zlasti ko gre delj od doma, ko domú pride, v nevarnostih ali skušnjavah. Kropé tudi

*) P. Hiciager.

jedila, posodje in orodja, živino, hleve in pičo; bolnike, terpeče in umirajoče, katerim v polednji sili pomoč skazujejo. Vse to se godi po namenu sv. katoliške Cerkve, kakor je v blagoslovnih molitvah zaznamnjano. Blagoslovljena voda je tako imenitna reč v sv. Cerkvi, de je mati katoliška Cerkev tudi vselej potrebuje, kadar se druge reči blagoslovljajo ter ljudi, reči in kraje z njo kropi. Z njo se kropé novoporočeni, matere ko svoje novorojenčike v cerkev darovat prinesó; bolniki, ko jih duhoven obiše; merličiči, ko jih pokopuje. Popotnike odpravlja in sprejema sv. Cerkev z blagoslovljeno vodo. Sv. Cerkev blagoslovlja in kropi z blagoslovljeno vodo vojsaku bandero in meč, cesarjem in kraljem kraljévnico in krono, škofam pastirnico, duhovnam vse cerkvene oblačila, samostanskim njih ubožne obleke itd. (Dal. nasled.)

Ali nič, ali kaj izdatniga!

(Dalje.)

Ako pa že pošteni ples (vpricho staršev in družih poštenih ljudi) ima toliko nesrečnih nasledkov, kaj je pričakovati še le od razuzdaniga derhalskiga (fantovskiga) plesa, kjer brez vsega varstva vladate le gola razuzdanost in poželjivost?

Na tem plesu je že nevarnost za zdravje in življenje veliko večji, kakor na ženitvanskih in gosposkih plesih, ker derhalski plesci in plesice, nezarobljeni ljudje brez vse omike, še ne vedó in ne zapopadejo, ter tudi ne verjamejo, de bi pregretje in prehlajenje na plesih bilo toliko škodljivo. Zato se pa tudi celó nič ne varujejo te dvojne nevarnosti, skačejo in se vertijo po plesiših kakor znoreli, in to še v nar hujši poletni vročini, de so vsi premočeni od samiga potenja. In tako pregreti in prepoteni posedajo po hladnih in, če le kje morejo, po kamnitih klopéh in sencah, se vstavlja nalaš med odperete okna in vrata, kjer sapa vleče, de bi se hitreje razhladili, in v naj hujšim razgretju pijejo in se zalivajo z merzlimi pijačami. Vse to pa je strup za zdravje, in se vé de škodva tudi tem ljudem, le še toliko huje, kolikor manj se tega varujejo; pa ker ne zbolé že koj tam na plesiših, jim nikakor ne gre v glavo, de njih pozneje obolenje in počasno hiranje čez tedne in mesece izvira od tega pregretja in prehlajenja na plesih. Se vé, de smert med temi derhalskimi plesci in plesicami le še veliko huje kosi, kakor med plesci in plesicami poštenih in zmernih plescov, ker se omikani ljudje vendar le bolj vedó in skerbé varovati tega toliko škodljiviga prehlajenja. Tode če od te škodljivosti pogine še toliko derhalskih plescov in plesic, vendar vse to ostalih le ne zmodri in ne ostrasi, — že zato ne, ker ali ne verjamejo, de so njih bivši tovarši in tovaršice zavolj plesa pomerli; ali pa če tudi verjamejo, pa si mislijo: „Drugim je ples škodval, meni pa ne, tedaj se ga meni ni treba bati. In tako letajo še dalje na ples, dokler tudi marsikteriga zmed njih prej ali poznej ne ugonobi. Oni delajo ravno kakor muhe, ki gredo na mišnico, desiravno vidijo z lastnimi očmi, de kar jo serka, vse pocerka.

Al prehlajenje na derhalskih plesih še ni edina nevarnost za zdravje in življenje. Koliko plescov in plesic zbolí in pogine od spridenih ali skaženih jedi in pijač, s kterimi jih brezvestni plesiški kerčmarji pasejo in napajajo. Birsa, vkrepenina itd., — s takimi rečmi svoje prihajavce dostikrat gostujejo taki poštenjaki, kteri derhalski ples podperajo in napravljajo. Kaj je takim pijavkam mar, ako še toliko ljudi pogine od njih sprideniga blaga, de ga le spečajo, in si mošnje polnijo! — Naj véči nevarnost za zdravje in življenje na derhalskih plesih pa izvira od serditih preprirov in grozovitih pretérov in pobojev, ki vstajajo zavolj potepink, nespametnih deklet ter plesic, ki nimajo toliko poštenja, de bi se tacih družinj ogibale. Brez tacih nesreč se redko kter fantovskih plesov izteče. Kdo prešteje vse

vse tiste nesrečne plesce — tudi plesice, ki so v tacih bojih ali že med plescam ali pa po razidu s plesiša na ponočnih potah proti domu bili grozovito stepeni, poklani, ubiti? —

Vse dozdej rečeno je pa še le en sam nesrečin nasledik derhalskih plesov, je le še sama nevarnost ali zguba telesniga zdravja ali življenja. Kaj vse pa moremo reči še le od njih veliko večih nevarnost za dušno zdravje in življenje! Rečem naravnost in brez ovinkov: Derhalski ples je tat sramožljivosti, ropar nedolžnosti, je brezno poštenja in devišstva, je sola nesramnosti, nečistosti, golufije in tatvine, nepokorsine in puntanja zoper starše, gospodarje in oblastnike: ker on uči otroke staršem, posle pa gospodarjem krasti, de imajo za čim plesati, godce plačevati, igrati in popivati, ter se staršem in gospodarjem zoperstaviti, se ž njimi prepirati in marsikje še pretepiti, ako jim le-ti branijo na igre in plesce. To pohujšljivo govorjenje, to nesramno zavedenje, to nespoštovanost in nepokorsinost do staršev in gospodarjev, to tatinstvo odraslih otrok in poslov pa slišijo in vidijo tudi njih mlajši bratje in sestre, in mlajši posli — pastirji, pastarice in pésterne, in kar vidijo in slišijo, tudi sami le preradi posnemajo, — toliko hitreje, ker jim k temu odraseni potuho dajejo, in jih rabijo za pomagače in skrivače svojih tatvin. Tako utegne popačiti derhalski ples scasama vso mladino, de nima več spoštovanja do staršev, ne pokorsine do gospodarjev, ne podložnosti do sprednikov, in de hoče živeti le po svoji samovoljnosti in poželjivosti. — Kam pa svet mora priti po taki poti ljudstvene odreje? — Ako se bolj ne berzdajo strasti sirovih derhal, in ne ovirajo bolj resno in zdatno nevarne razvade nespremišljene mladine, ne bo hotel poslednjič nihče več vbogati in se dajati berzdati; vsak dobro jesti in piti, nihče pa ne delati in zaslužiti, tedaj krasti in ropati temu, ki še kaj ima, in pobijati tiste, ki bi svojiga branili. Sej se vidi kako ostudno in neslišano res dostikrat taki razvajeni otroci delajo s svojimi starši. Tako se scasama ljudje premenujejo v lenuhe in potepuhe, v goljufe, tatove, razbojnice in sploh v hudodelnike, kterih več ne berzda nič družiga, razun le ječe in železje. To so res žalostni nasledki tiste razvaje in razuzdanosti, ktero zatrosujejo neberzdani shodi mladosti, igre, derhalski plesi itd. Kdor tedaj hoče odverniti od družbinskiga življenja enake nasledke, naj skerbi pred vsim za odpravo naj poglavitejših vzrokov te tolike razuzdanosti, zlasti tudi za popolno zatrenje derhalskih plesov.

Al k ti odpravi ni zadosti, le pisati ali pridigati zoper ples: „živalski človek ne razume, kar je dušniga.“ Kdor je že prerazvajen in ves zatopljen v razuzdanosti, njemu je zastoj govoriti od plesnih nevarnost; on je slep in gluha za vse nauke in svarila; sužnik je poželjivosti — kakor konj in mezeg, ki sta brez uma. Takim sužnikom poželjivosti pridigati zoper ples — je mlatiti prazno slamo; k večimu jih to le razdraži, de ravno na vkljub pridigarjem in svarivcam še toliko pogosteje in razuzdaneje razgrajajo. Treba je tedaj v zatretje té razvade zdatnejih pomočkov. Prejden pa od teh dalje govorim, moram opomniti, de z rečenim kratko in malo ne terdim, de bi vse pridiganje zoper ples ostalo brez dobriga sadú, in de bi se bolje čisto opustilo. Veliko več sim prepričan, de če bi tudi celo nič ne zdalo pri prerazvajenih plescih in plesicah (kar se vendar tudi od njih ne more terditi, ker gnada Božja vendar le še nektere gane in spreoberne), pa gotovo ni zgubljeno za vse poslušavce. Še marsikter nespriden mladeneč, še marsiktera poštena deklina, ako slišita v pridigi vse dušne in telesne nevarnosti plesa, posebno pa če se med tem spomnita, de je ta ali una nju prijatelj ali tovaršic na plesi prišla ob čast in poštenje, ali še celo ob življenje; de je ta ali uni fant izmed nju znaucov, tovaršev ali zlahte bil na plesi hudo stepen, zaboden, ubit, — ako slišita take in enake nesreče, ju vendar le pretrese strašna misel: Ko

bi bil tudi jest bil, tudi jest bila na tistim plesi, bi se bilo morde ravno to tudi meni prigodilo. In kje bi bila zdaj moja duša? Po tako nagli neprevideni smerti, brez sprave z Bogom, brez svetih zakramentov, prestopiti naravnost v večnost — pred sodnji stol vsevedniga ostriga Sodnika — na duši s smertnimi grehi, sovraštva, preklinjevanja, tepeža, poboja, nečistosti itd., — s tacimi grehi na duši — kam bi me bil vsegavedni in pravični Sodnik obsodil za celo večnost? — O Bog me vari, de bi tudi jest nosil ali nosila svoje zdravje, poštenje in življenje na plesiše v tako nevarnost nesrečne zgube, in svojo dušo v nevarnost večniga pogubljenja! — Take premišljevanja, zbudjene po primerni pridigi od nevarnost plesa, bodo gotovo še marsikteriga mladenca in deklino odvernile od te pogubljive razvade. Tako tedaj primerna pridiga od plesa, ki jasno in živo popisuje vse njegove nevarnosti za dušo in telo, nikoli ne ostane brez dobrega sadu, saj za druge poslušavce ne, ko bi tudi pri prerazvajenih sužnikih plesa in njih zavezniških — godeih in kerčmarjih — celo nič več ne opravila.

Al dober pastir ne zanemarja tudi svojih slepih in terdovratnih ovčic, in nevtrudljivo iše zavrniti tudi tiste, ki mu uhajajo na škodljive paše. Kaj je tedaj storiti dušnemu pastirju, de tudi plesce in plesice odverne od pohujšljiviga poplesovanja, in de se ta pogubljiva razvada že enkrat ustavi in odpravi? — Ker k temu ne zadostujejo le pridige in same svarila, je treba misliti tudi za-nje na bolj zdatne pomočke. Poskusite kteriga sledečih, in nadjam se, de vaše prizadetve ne bodo zastoj. (Konec prihodnjič.)

Pogovor dveh protestantov od Lutrovih nauk.

Poleg nemškiga. — Spisuje Marešič.

Osmi pogovor.

Od častenja Marije prečiste Device in svetnikov.

Bogoljub. Kaj, Vilko, zaveržes pri katoličanih, kar čenjenje svetnikov zadene?

Vilko. Jest mislim, de to ni prav, de katoliški Marijo in svetnike molijo.

B. Tako ti govoriš.

V. Kaj ne govorim spodobno?

B. Ne, resnično ne, to moraš sam spoznati. Pomisli, bo našimu pastorju všeč, če ti poročes, de bi rad govoril z njegovo ženko Katro, Salomo?

V. Se ve de ne; bi mogel reči: Rad bi govoril s častito gospo fajmoštrovko, pastorigo.

B. Zarobljeno je tudi, če ti mater božjiga Sina le — Marijo — imenuješ, katoličani spodobniši govore, in pristavijo besedi „Marija“ — še „prečista devica“ i. t. d.; tudi mi bi mogli od Marije matere božje lepši govoriti. Če le kaj čez svetnike zabavljamo, vselej začnemo pri Marii; še nisim slišal luteranca, de bi rekel: Kaj mi zanore sveti Peter, sveti Pavel pomagati? Slišal sim pa govoriti: „Kaj mi zanore Marija pomagati, žena je kot druga.“ Nisi, Vilko, že sam kaj taciga slišal?

V. Sam sim že tako govoril.

B. Veš od kod to zabavljanje prihaja?

V. Navada je tako govoriti.

B. Ti veš, Vilko, de je kača, satan, naše perve starše v raji v greh zapeljala, in de jo je Bog preklel, rekoč: Sovraštvo hočem postaviti med teboj in ženo, med tvojim zarodom in njenim zarodom, in on ti bo glavo sterl. 1. bukve Moz. 3. 15.

V. To sim že večkrat bral.

B. Povej mi zdaj, kdo je imenovane žene zarod, kteri je kači glavo sterl?

V. Naš gospod Kristus.

B. Kako se imenuje žena, ktera je v misel vzeta?

V. Marija.

B. Ne govori tedej tako zaničljivo od Marije, Bog je med Marijo in kačo postavil sovraštvo, in kader od Marije gerdo gerdo govorimo, kača iz naših ust govori, tako se mi zdi.

V. Lej ga no, kako vse prerajtaš, zanaprej bom bolj častito od Marije govoril.

B. Če bolj premišlujem, de je med peklenko kačo in Marijo sovraštvo postavljeno, bolj me serce sili Marije častiti. Sram nas bodi protestante, de s peklenko kačo deržimo, in Marijo zaničujemo. Angel Gabrijel jo je častil, zakaj bi je jest ne?

V. Naj je, kar je, to pa, Bogoljub, moraš spoznati, de katoličani svetnike molijo, kakor Kristusa.

B. Dobro je, de ni tukaj nobeniga katoliškiga otroka, ta bi te osramotil in rekel: „Mi katoliki samo Boga molimo.“

V. V katoliških litanijah sim bral za sveto Trojico precej Marijo in druge svetnike. —

B. Smešno je! kam pa hočejo katoličani svetnike vverstiti? — Si litanije pazno bral?

V. Kar se je dalo.

B. Nisi razločka našel med sveto Trojico in med ljubimi svetniki?

V. Nobeniga.

B. Ko bi kdo hotel prositi: Bog Oče nebeški, prosi za nas! Bog Sin, odrešenik sveta, prosi za nas! Bog sveti Duh, prosi za nas! bi prav molil?

V. Ne! koga će Bog prositi? kdo je nad Bogam!

B. Bi ti tistiga za Boga imel, kteriga bi ti prosil, de naj on za te prosil?

V. Ne! tak bi mogel družiga za vikšiga od sebe spoznati.

B. Kako molijo katoliški, kadar pravijo: Bog Oče nebeški? Bog Sin, odrešenik sveta? — zraven pristavijo: Smili se nas; Sveti Duh, smili ne nas! — Kader pa pravijo: Sveta Marija, pravijo: Za nas Boga prosi! Sv. Peter, za nas Boga prosi! . . .

V. Res de! zdaj se spomnim.

B. Lej, dragi stric! kako zamoreš reči, de katoliki imajo Marijo in svetnike za Bogove, in de jih molijo? Zmirej bolj me je sram, de sim luteranec, ki vidim, de zoper katoličane naši tako lažejo, de si sami verjamejo.

V. Dobro vem, de papeževci svetnike v pomoč kličejo, in dobro vem, de je Luter zoper ta nauk.

B. Hočemo viditi, kaj je Luter 1519 od pripravljanja k smerti pridigoval. Lej prvi zvezek str. 182, a.

V. Tu je: „Osemnajstič, noben kristjan ne sme na koncu obupati, ni sam v svoji smerti, temuč resnično je, de na njega mnogo očes gleda. Nar prej božje in Kristusovo (oko) . . . potlej okoljubih angelov in svetnikov, — zakaj resnično je, de vsi kot eno telo k svojimu udu pritekó, mu pomagajo greh, smert in pekel premagati.“ . . .

B. Beri dalje to le!

V. „Ko Bog v tebe gleda, tedaj gledajo za njim tudi vsi angeli, in vse stvari; in če v veri ostaneš, in se duša loči, so tukaj, jo sprejmejo; ne moreš prepasti.“

B. Beri zdaj v sredi lista 183, a.

V. — „On (Bog) zapové svojim angelam, vsim svetnikom, vsim stvarim, de ž njim na tebe gledajo, tvojo dušo sprejmejo.“

B. Je tedej Luter veroval, de svetniki od nas kaj vedó, ki na nas gledajo?

V. Je mogel že verovati, ki sam tako govori, sej to zametujemo, kar je naš Luter učil, brez glave smo.

(Dalje nasled.)

Kaj sim doživel?

Nektere resnične, pa podučivne in svarivne prigodbe iz mojiga življenja v poterjenje za resnico Božje besede in v čast Božje previdnosti.

Spisal L. Dolinar.

IX. Žalostna spolnitev očetoviga prerokovanja.

Mati. Dobro jutro, gospod Matevž! Ali so že masevali?

Naj gredo notri, bom jim zajutrek napravila.

G. Matevž. Kje so pa oče?

Mati. V kleti; naj pa ta čas doli gredo.

G. Matevž stopi na kletni prag, zagleda cele sode denarjev, križavcev, šmarničev, dvajsetič, petič, desetič i. t. d. in odskoči nazaj.

Oče. No gospod Matevž, kaj so se tako ustrašili? ali se jim to veliko denarja zdi?

Zdelo se mu je namreč, kakor de bi notri ne bilo brez škrateljnov in odgovori: Komu bi se pak ne zdelo veliko denarja?

Oče. Vender pak moji otroci ne bodo nič imeli.

G. Matevž. Kako bi to bilo mogoče?

Oče. Vidijo: Ko sim bil še majhen, nisim dobil več mesa jesti, kakor komej za dvakrat v usta; moji otroci pa ga imajo, kolikor ga hočejo, pa tudi pečenke ravno tako. Jez sim pri starših dobival zjutraj kosčik kruha; moji otroci pa kavo pijejo: Zato ne bo nič iz njih.

S tém je dal mož na znanje, de mati otroke mehkuži, in jim njih voljo pusti, ki jih bo nesrečne storila. To se je tudi res spolnilo nekaj let po očetovi smerti.

En sin je nastopil kupčijo svojiga očeta, pa so ga mnoge nesreče zadevale, ktere si je sam nakopaval s svojim samopašnim življenjem, in ma jih ni božja previdnost naklonila, ampak je pustila natornim nesledkam svoj pot. Žalost, vir greha, sramota, velike zgube so jele griziti njegovo oserčje, začel je hirati, še mlad je iskal zdravja, in je na ptuji zemlji brez deleža umerl.

Drugi sin je svoj obilni del v pošto vtaknil, pa mu je le pod pot šlo, ne za voljo slabiga poštniga doneska, ampak ker ni dosti pazil na svoje reči in ljudi, in ker taciga ljudje radi goljufajo. Popustil je pošto in prevzel veliko kmetijo, ktero so mu pa čez nekaj let posejevalci prodali, in je potem revno živel in v revšini umerl zapustivši štiri otroke in ubogo vdovo, ki so se po svetu potaknili. Eno hčer je bil bogati mož sam omožil in jo dal visokimu gospodu. Menim, de je dobro zadela; pa je tudi zaslužila, ker je očetu vedno rada stregla, in Bog je v nji čveterto zapoved dopolnil.

Tudi mati je šla kmalo za očetam, in ni doživela razvaline svoje nekdanje slavne domačije, ki je ptujcam v roke prišla, ktero je ona sama nevedama pomagala podirati.

O vé bertave in od napčne ljubezni do otrok oslepljene matere! Kolikokrat ste vé krive razujzdanja svojih otrok, ker jim njih voljo dopušate, in jo zavoljo slabosti ne morete okreniti pod jarem Božjih zapoved. S tem ste krive nesreč, s kterim jih Božja previdnost na pravo pot zveličanja vleče. Otrokam ne morete nič odreči, možem pa, ki hočejo otroke strahovati, se serčno ustavljate. Če imaš sinove, uči jih in vkreni jih od otročjih let. Imas hčere, vari njih telesa, in nikolj jim veseliga obraza ne pokaži. Uči svojiga sina, in ne obupaj; le glej, de ga ne umoriš. Omoži svojo hčer in boš veliko delo storil; pa občutljivimu možu jo daj. Tako sveti Duh skozi usta Modriga govori. Bogastvo mine in se razkadi, kdor pa pravico dela, ostane vekomej. O de bi si matere to prigodbo globoko v svoje serca zapisale in mislile na presunljivi nasledek: Moji otroci pa ne bodo nič imeli!

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Za spomin vsih vernih duš je dobil dobro zasluženno vezilo tudi naš ranjki Metelko, oče sedanjih slovniško izobraženih Slovencev, namreč: čeden spominek na svoj grob. Na čveterih stranč se beró nasleduji napisi:

Franc. Ser. Metelko

Ad Eccl. Cathed. Lab. Catecheta,

Philolog. Sloven. Prof. p. o.

Nat. XIV. Jul. 1789. Deft. XXVII. Dec. 1860

Bil v življenji je prijatel ubožnih. Mašnik, svete vere je učil resnice.

Rad natihama delil dobrote. Mili jezik naš oteval iz tamnice,

Ves priprost v okoljnih premožnih. Mati Slava hode dobro ga pomnila.

Dede svoje storil je sirote. Dokler nje beseda bo se govorila.

Aurea Cruce

Cum Corona

Pro Meritis Insignitus.

Iz Ljubljane. „Tovars“ piše: „Učencev nam ne manjka. V normalni šoli jih je razun 4. razreda, kteri ima 3 učilnice, po vsih učilnicah sploh še več kot po 100, akoravno imata drugi in tretji razred po dvé učilnici. V novi mestni glavni šoli je 272 učencev. Učiteljskih pripravnikov je 24. — Slovensini se je v naših ljudskih šolah letas toliko zboljšalo, de se keršanski nauk po vsih 4. razredih uči sploh po slovensko, in de imamo dvé novi prav primerni berili in popravljeno slovensko-nemško slovnico.“

Iz Krašnje. V Ameriki, ne ravno dalječ gori nad velikim Gorénjem jezerom, je manje jezero in začetek groznega gojzda, v kterem je pred ne ravno dolgem časom težko kterikrat sekire slišati bilo. Pri tem jezeru in ob kraju groznega gojzda se je vselila neka družina iz Angleškega. Oča in mati, dva sina in hči, potem očetova sestra in dva brata materna so bili udje té družine. Starejši sin je bil enajst, mlajši pa sedem let star. Družina ta ni bila ravno bogata, še manj pa revna, bila je premožna. Ni bilo še ravno dolgo, kar so bili se ti naselniki iz Angleškega semkaj preselili, vender je bilo viditi že zdaj, koliko lepo posestvo da bo, ako Bog srečo dá, v majhnih létih iz té naselbe. Obdelovanje polja, hišne opravila, potem pa tudi ribstvo in lov, so bile reči, s kterimi se je pečala družina. Prebirali so tudi odraseni večkrat bukve, otroci pa se podučevali v keršanskem nauku in vadili se brati, pisati in številiti. Starejši sin, dober otrok, je v vsakterim nauku veselo napredval, ker bil je bistre glave, blagega serca, in hrepeneč po vednostih; škoda le zanj, da je bil tako dalječ od olikanega svetá in od sol. Od svojega brata ves drugačin pa je bil mlajši sin. Šola mu je bila tern v peti, bogal je toliko, kolikor je ravno hotel; po goši se plaziti in ptiče loviti, ga je bilo veselje, in če je le mogel, se je odtégnil od doma in jo pomedel v gojzd. Primeri se enega duč, da gre spet po navadi od doma, pa dan preteče in noč nastopi, tudi še druga noč preide in se novemu dnevu umakne, in otroka le ni nazaj. Starši z družino vred so v veliki skerbi in žalosti, mati plaka in joče, oča in drugi ga išejo po gojzdi, vpijejo in ga kličejo, pa zastonj je ves trud, je vse iskanje, otroka ni od nikoder. Léto in dan preteče, žalovanje po sinu se je nekoliko uleglo, ali marsiktera solzica se je še uternila iz maternega očesa o spominu na zgubljenca, v tem pa se kar nič zvediti ni moglo, kaj da se je z njim zgodilo. Tudi drugo léto pride in preide, in tretje nastopi in še se nič ne zvé. Je li ga jezero požerlo, ga je morda divja zver končala, ali je kako drugač konec storil, kdo vé? Na jesen tega leta pa pride stara Indijanka, ki se je bila v pogostem pečanju z naselci za silo tudi angleškega jezika navadila, in ta žena pripoveduje od belega dečka, ki ga je bil neki indijansk poglavar sabo pripeljal, tri dni hoda od tod, pred tremi léti, ko je bil prišel z lova. Od konca, pravi žena, je bil ugrabljeni deček nekako ves oparjen, žalostin in solznega obličja, počasi pa se privadi kraja in ljudi, divje življenje Indijancov mu dopade, vesel leta z lokom po hosti in za-

lezuje živali, indijansko govori, ko da bi bil rojen Indijan, in vidilo se je čedalje bolj, da mu spomin na starše in zlahto bolj in bolj peša, zadnjič pozabi maternega jezika in je zdaj od poglavarja za sina sprejet in v naslednika odločen, med mladino divjak, da mu ga ni para. Slišati to, se vname, se vé da, sladko, preveselo upanje v sercu naših naselnicov, in sklep, dečka z lepo ali pa z gerdo divjakom vzeti, ako je res njih zgubljeni sin, je bil storjen, pa tudi hitro izpeljan, in to toliko bolj, ker jim stara Indijanka pripoveduje, da je kočja indijanskega poglavarja bolj na samem in je toraj otroka ložej in brez posebnega boja v roke dobiti. Tri dni hodijo oroženi možje že po tamnem, nepreterganem gozdu, kar jim stara Indijanka, sovražnica indijanskega poglavarja, pot kazaje, pokaže od dalje na samotni trati tik gojzda kočje tri, in srednjo ko kočjo poglavarja naznani. Varno se oziraje sem ter tje se bližajo zdaj kočam naši možje ter se poskrijejo tik koč v hosti. Kmalo vidijo belega divjega dečka priskakljati iz srednje kočje, in z milim veseljem spoznata oče in sin v mladem divjaku zgubljenega in toliko obžalovanega Vilčeta. Nad drevjem v zraku se zasliši zdaj neko ferfotanje, deček pogleda hitro na kviško, in ko bi trenil, napne lok, ki ga v roci derži, pomeri in vstrelji, in zavali se mu mogočin jastreb pred noge. Vesel ga pobere, zapazi pa ob enem oborožene neznane ljudi, ter skoči, ko da bi ga verglo, v kočjo. Možje v hosti obdajo zdaj obé končni kočji, oča, sin in še trije možje pa gredo na ravnost za dečkom v srednjo. Komaj pa stopijo med vrata, že stoji indijanski poglavar z gorjačo pred njimi, in ravno je bil namenjen očeta pobiti, ko ga sin s samokresom zadene, da se pri ti priči zgrudi in umerje. Obdivjani Vilče ne spozná ne očeta, ne brata, verže se na mrtvo truplo ter plaka, vpije in žuga med tem, ko se vname zunaj boj s tremi divjaki, katere je strel iz gojzda na dom privabil. Divjaki so bili vender kmalo zmagani in povezani, tudi Vilčeta, da bi jim ne bil utekel, so bili prisiljeni zvezati, potem pa se podajo kar urno na pot proti domu. Svetuje zdaj stara Indijanka, vjetnike saj dva dni dalje sabo peljati, da bi ne zvedili po njih prehitro drugi divjaki tega, kar se je ravno zgodilo, družba pa, da bi ložej brez nevarnosti do doma prišla. Dobro je bilo ravno zavoljo tega tudi to, da je bilo ženstvo po opravih dalje v gozdu. Med potjo pripovedujejo Indijani Vilčetu, da so ti tukaj hudobni ljudje in sovražniki njih rodú, in tudi njegovi, da so njih in njega zato vjeli zvezali, da jih bodo na mestu v to odločenim umorili in sožgali. Vilče vse to terdo verjame in vse prizadevanje očetovo in bratovo, ga svoje ljubezni prepričati, mu v spomin priklicati, kdo da je, da je sin, brat, da ga peljejo domú k materi, ki žalujejo po njem že tako dolgo, da mu želé le dobro, da sta ona dva, in vsi, ki so z njima, pravi njegovi prijatelji, ne pa ti divjaki tukaj, vse to in enako prigovarjanje je bilo zastonj, vidilo se je, da jim ne zaupa, da očeta in brata še zmeraj ne pozná, da jih prav ne razumé; zato pristopi večkrat stara Indijanka, ter mu prigovarja, in vse pojasnuje v indijanskem jeziku, pa tudi nji ne verjame, čisto vse pa je verjel svojim tovaršem, vjetim divjakom. Ko pridejo tako dan hodú, se ustavijo, napravijo ogenj, skuhajo večerjo, ter se pokrepčajo in spočijejo. Vilče, nalagan od svojih tovaršev, da bo tukaj pri tem ognju z njimi vred to noč umorjen in sožgan, zapoje po ségi Indijanov mrtvaško pesem, ter se pripravlja, junaško in brez straha umreti. Ko povečerjajo in se nekoliko opočijejo, se napravijo hitro spet na pot, in šli so zdaj naprej in naprej in se ustavijo še le, ko je bilo v drugo solnce za gozdom utonilo. Spet napravijo ogenj, kuhajo, večerjajo in počivajo, na vse zgodaj pa so že spet vsi na nogah, jo odriniti proti domu, zdaj že ne več tako zelo oddaljenimu. Mladi podivjačeni Vilče vidi, da so ga njegovi tovarši nalagali, zakaj ne da bi njega in njih morili, so jim dali neznani možje še jesti in piti, paznejši poslušá

tedaj staro Indijanko, pogleduje očeta in brata, vidi se, kakor da bi se mu začelo daniti, in zdaj ko vidi, da vse tri Indijane odklenejo in jih proste spusté, ter jim kar nič žalega ne storé, njega pa oča in brat razvezeta in poljubujeta, se mu oči do čistega odpró, zakliče: „oče“ in že je v naročju očetovem. — V poslednjim koscu te prigodbe je podoba naše narodnosti in njene nezgode. Trije lažnjivi Indijani so podoba nasprotnikov naše narodnosti. Vilče pa nemškutarčka *), spreobrnjenega v takega s pomočjo lažá. Kakor so ti divjaki dečku lagali, tako ravnajo tudi zoperniki naši. Oj, pojdite mi s svojo slovenšino, je zaklical, ni dolgo, prost kmet, ki je pa nekoliko nemško lomil, verlemu Slovenceu! Zdaj še le vé, zakaj se toliko zanjo poganjate. Vi in vsi gospodji deržite z gospodo, gospoda bi pa rada nemšino med nami popolnoma zaterla. In zakaj? vpraša verli rojak. Glejte, mu odgovori kmet, zdaj vender še kateri zmed nas nemško zná in gospósko v pisarnicah razumé, ko bi pa obveljala vaša reč, bi nemšina popolnoma med nami nehala, nihče bi potem ne mogel pisem brati, in gosposka, ktere bi živa duša več ne razumela, bi nas še le prav prederto pestila, in ravno, ker z gospodo deržite, bi radi v ta namen s pomočjo slovenšine nemšino zaterli. Tako je lažnjiv, obrekovaven jezik prestvaril priprostega Slovence v nemškutarja in nasprotnika domače reči, narodnih pravic. Kakor divjaki v naši povesti Vilčetu očeta in brata ko sovražnika naznanujejo, tako naznanujejo zoperniki naši verle branitelje naših pravic, zveste, blage naše prijatelje ko narodu sovražne; kakor je Vilče divjakom verjel, tako verjame tudi marsikteri priprost Slovenec skritim in potuhnjenim nasprotnikom svojim; in kakor je Vilče še le scasoma laž spoznal, spoznal pa tudi očeta in brata, tako bo tudi nalagáni in s tem zapeljani priprosti Slovenec se zavedil prav za prav še le po tem, ko se bodo narodovne naše pravice djansko kazati pričele in mu veselo kazale prijatele resnične in sovražnike zaresne. Laž in lažnjivo podtikovanje je zaničljivo orožje nasprotnikov naših. Tako početje, tako djanje in ravnanje in pa fej-te bodi!

Od Ipave pišejo „Novicam“: Včeraj smo zvedili iz verjetnega vira važno novico, da skupščina goriške okrožne sodnije se je o ministerskem vprašanji enoglasno izrekla za vpeljanje slovenskega jezika v sodniške kancelije.

Iz Marburga. 4. Listopada. Kako slovenšina ra Štajerskem po malem v duhovne urade stopa, bo „Danica“ gotovo z veseljem sledeče dokaze brale. Pervokrat pri duhovnih vajah za duhovnike naše škofije se je zaslišala slovenska beseda letos na Slatini, ko so vaje skoncavši premilostljivi knez in škof v prekrasnem nagovoru duhovnike slovensko pozdravili in jim ljubezin in brambo narodnosti, tudi kakor jéz zoper nemško krivoverstvo, prav živo priporočili. — Pervokrat pri duhovnih pogovorih se je letos v Marburgu 29. oktobra zaslišal nagovor slovenski iz ust predsednikovih, ko so milostljivi knez in škof prav po očetovsko svoje duhovne sine, ki se jih je nad 40 zbralo, v materinski besedi nagovorili, ter rekli, da prav radi dovolijo, ako se hoče tu ali tam pri teh pogovorih slovenska beseda rabiti. — Pervi slovenski protokol so poslali té dni neki dekan do škofjstva, kateri je bil s posebno pohvalo sprejet in bo našel visoko določbo tudi v slovenskem jeziku.

Iz Gorice, 1. listopada. — *oz* — Za gotovo zvemo, da

* Nekteri morebiti razločka ne delajo med Nemci in nemškutarji. Nemci so pošteni ljudje; nemškutarji pa so čudni čamri, Slovenci po rodu, ki pa se Nemce stulijo, in bi radi vse drugo ponemčili; z letimi v eno mavho gredo tudi tisti možaki kteriga rodú si bodi, ki le v nemstvu srečo in kulturo vidijo in je njih silno gnanje vse ponemčiti in, če ne drugač, tudi poluteraniti ali poneveriti, desiravno je „20. oktober“ tako pertenje zaverjel in obsodil ter vsakimu svoje zagotovil. Vred.

je tukajšnjim predstojnikom ljudskih šol naznanjen ministerski ukaz, po katerem naj se vse ljudske šole na Goriskem na temelji domačega jezika vredijo, tako, da se bo nemški jezik začel učiti ne popred kakor v tretjem razredu normalke in to le kot zapovedani predmet. To drobtino, za nas res tehtno, vam s toliko večim veseljem naznanjamo, ker upamo, da izpeljavi vsega tega se ne bo nikakor prederznilo ustavljati se kakoršnjekoli starokopitarstvo. Bog daj svoj blagoslov!

Iz Gorice, 2. listopada. Ravno se napravlja tudi slovenska prestava kolédarja, ki ga je do zdaj naša tukejšnja kmetijska družba le v talijanskem jeziku izdajala. Hvala Bogú, da se od dné do dné zmiraj bolj djanski spoznava, da je Gorica na zemlji slovenski, obdana krog in krog od čisto slovenskega ljudstva.

Od Gorice, 3. listopada. Dva tukejšnja domorodeca, laški in slovenski, nameravata že skoz več časa časnik na svitlo spraviti. Laški domorodec, gosp. J. Filli, misli še pred novim letom, če mu bo mogoče, svoj tednik izdajati pod imenom: „Il speculatore goriziano.“ Na odločeni strani bo neki sprejemal tudi dopise v slovenskem jeziku. Drugi domorodec je gosp. Fr. Zakrajšek, po svojih delih Slovencom že nekoliko znan. Ni dolgo, kar je bil ta rodoljub že povabilo razpisal na „Lipa slavjansko,“ zabavni (kratkočasni) in podučni list. Na odsvetovanje nekterih prijatlov ne bo sicer izhajala „Lipa slavjanska,“ ali utegnili bi od ravno tega rodoljuba berž ko ne za novo leto kak slovensk časnik v našem mestu začeti izhajati; njegov namen bi bil: naše prosto ljudstvo prav po domače o domačih rečeh podučevati. Tega bi bilo res želeli. Privoščimo še terdne volje in serčnosti od zgoraj.

Razgled po kersanskim svetu.

Na Dunaji je 29. u. m. umrl vč. gosp. Francišk Ksav. Zenner, posvečeni škof.

Dunajsko. Znana želja, de naj bi se vseučelišna cerkev na Dunaji jezuitam vzela in starašinstvu zročila, ne izvira iz proforsorskiga zbora, ampak le od posameznih profesorjev. — Družba oo. Mehitaristov za razširjanje dobrih katoliških bukev, ki je 20 let do leta 1848 enake bukve na svitlo dajala, bo od noviga leta 1862 zopet to delo pričela; pervaki katoliški so ji svojo podporo obljubili.

V Bozen-u je bila undan velika procesija za ohranjenje in edinost katoliške vere, za cesarja in papeža v njunih britkostih. Bili so samo moški dopušeni. Silo velika množica, 10—12.000 jih je bilo prišlo od blizo in od deleč, in vse po srenjah so šli za svojimi duhovni. Prelat iz Gries-a in bozenski prošt sta bila pričujoča v svojim nar lepšim ornatu, spremljana od obilne množice samostanskiga in svetniga duhovstva. — Če so bili prišli kaki dunajski časnikarji branit za cesarja molit, se nič ne bere.

V Pragi je sklenil mestni odbor, napraviti vikšji šolo za češke hčere, ki bo imela 5 razredov. Šolski svétnik Vencig je v predlogu dokazal, de je v Pragi za dekliče nemškiga jezika bolje oskerbljeno, kakor za one češke materne besede, in predlog je bil skorej enoglasno sprejet.

Marski deželni poglavar, grof Chorinsky, ki je pri Krajncih v dobrih spominu, je bil undan mesto Znojmu obiskal, in kakor je njegova hvale vredna navada, je vse naprave skerbno ogledal ter tudi ondotno gimnazijo. Zlasti je o ti priliki gimnazijnemu učilištvu priporočil, de naj po vsi moči narodne prepire odvrtaajo, in naj bodo torej enako pravični do vsake narodovnosti. — Dopisnik v „Volksfr.“ med drugim pravi: „Kaj se pravi, vsaki narodnosti pravični biti? Prav rad bi hotel, naj bi saj „Presse“ na to vprašanje odgovorila.“ — Visoki poglavar je pač dobro vedil, v čigavim imenu de govori, ko je pravico vsaki narodovnosti priporočal.

Rimsko. Nedavno je bil neki Locatelli v smert obsojen, ker je bil papeževiga žandarja potuhnjeno umoril. Iz tega so Rimu zavidni časniki in sovražniki velik lagoj napravili. V Florencii so nekimu Castruccio-tu uno morijo natvezli in po časnikih razglasili, kakor bi bil Locatelli po nedolžno v smert izdan. Castruccio pa je naslednjič sam po časnikih razglasil, de to ni res, de bi on morivec bil. Potem pa se je spet nekdo v drugim mestu oglasil, ki je zopet Castruccio-tu umor natvezal i. t. d. Tako se štrina meša, iz ktere gleda freimaurarska hudobija in potuhnjenost, ktera bi rada s takim krivičenjem rimski sedež ob dobro ime pripravila. Vojvoda Grammont sam je zastran tega serdito rekel: „Castručarija je nesramna izmišljarija. Locatelli je obsojen na pričevanje Francozov, in zlasti tistiga francoskiga vojaka, ki ga je tisti trenutek, ko je Velluti-a umoril, z bajonetam ubodil. Zavolj njegoviga zadolženja ne more biti čisto nobeniga dvoma.“ To pripoveduje „Ami de la Religion“ in je avtentično poterjeno. To smo mogli tolikanj bolj omeniti, ker je tudi „Jaibacherca“ zastran tega tako slepilno spletene laži neki pobrala, de bi tudi pošteni katoličani lahko mislili, kdo vé, kak terd mračnjak so sveti Oče, ako bi vesoljni svet premiliga serca Pija IX. ne poznal. — Enako kaže žalostnoglasna dogodba Abbé — Passaglia-ta, kakošne prijatle Rim ima v Angležih in Sardineih. Berž ko se kdo zoper Rim sprè, ima že pri tih gentel-manih in galantomih prijazno zavetje, to se pravi, potuho. Dosti je, de je Passaglia puntar zoper katoliško Cerkev in rimsko vlado, že je s tim angleški in sardinski prijatelj. Kar pa marsiktere dogodbe z njim zadeva, kolikor prihajajo od mož une baže, je treba pomniti, kar e bilo pred laško vojsko nekterikrat omenjeno, de bo namreč treba naznanila iz Rima, ktere cerkveni sovražniki po svetu razglasujejo, le previdno sprejemati. Oni, na priliko, ravno tako zoper Rim in katoliško Cerkev lažejo, kakor sovražniki poštenih in zvestih Slovencev v znanih časnikih kalniga vira zoper Slovence.

Zastran Kavurjeve smerti piše „Civiltà cattolica,“ de je bilo o. Jakopu v Rimu od sv. Očeta rečeno: „Spovedna skrivnost je tako neprelomljiva, de jo morate ohraniti pred vsakim obličjem, — tudi naj višjim, ako ravno bi Naše lastno bilo. Ali ob Kavurjevi smerti so bi'e tudi zunanje djanja, ki jih je mogel kdor koli viditi. Bila mu je podeljena sveta popotnica in sv. poslednje olje. (Tedaj vender le res. Vr.) To zunanje djanje, podeljenje zakramenta, je tirjalo drugo zunanje djanje, preklicanje, brez kteriga niste mogli privoliti, ter mu podeliti cerkvenih zakramentov. Ravno to, kako so bile te zunanje dela opravljene, hočemo Mi, kakor varh Cerkviniga svetiga reda, od Vas saniga slišati.“ Vprašani odgovori na te rezne besede, de preklicanja ni bilo, ker je za takrat mislil, de ga mu ni tirjati. S tem je bil odpravljen domú in bilo mu je prepovedano deliti svete zakramente, ker v tako tehtni okolisini ni svoje dolžnosti spolnil, ker „kdor v tako reznim primerljeji ni vedil ali ni hotel vediti, kaj je duhovnu početi, on te tehtne službe brez škode duš ne more opravljati.“ — To naznanilo iz zanesljiviga vira je potrebno, ako bi bil kdo kje tiste gerde časnike o ti reči bral, ki jih ni ne sram ne strah tudi v nar svetejših rečeh lagati in obrekovati.

V napolitanskim kraljestvu so Piemontanje v enim mescu trinajst mest požgali. „Gazette du Midi“ pripoveduje v dopisu iz Napolja 5. vinot., kako so te zverine v mestu „Cotronei“ razgrajale. Za boj zmožno prebivavstvo kotroneisko je bilo šlo iz mesta, se s trumami pravniga kralja sklenit: le starcki, zenske in otroci so bili domá ostali. V tem času piemonska vojašina pod nekim stotnikom prihrumi in mesto zažge. Ljudstvo je bilo z vikšim duhovnam in drugim duhovstvam bezalo v veliko cerkev. Stotnik ukaže v cerkev vlomiti in na brezorožno ljudstvo streliti. Kdor ni padel, je bil z bajonetam umorjen. Cerkveno orodje, ciborij s svetimi Hostijami in podobo Marije Device so nečloveki s slamo in

lesam vred na kup zmetali in zažgali; vse cerkev so razdjali. — Ali niso taki ljudje gerji kakor prešiči? Lepe ti svobode in edine Italije!

Zastran nove laške svobode protestant Guisot v spisu „Cerkev in kersanska družba“ vse drugačnejši misli razodeva, kakor marsikdo, ki ima katoliško ime, pa nekatoški misli. Guisot razglasa italško edinost za slepilo, ki italško svobodo pokončuje; piemonska vlada deželjsko in versko svobodo obeta, pa s silo zatira svobodnosti katoliške Cerkve in hoče njeno vstavo z obropanjem papeštva do čistiga prenarediti. Pisavec se krepko poganja za pravico papeževu do svoje svetne vlade in dokazuje nestalnost piemonske vlade na Laškim. Poslednja resnica se že zdaj skazuje: „briganti“ ali vojskovavci za kralja Franciška Piemončane tako hudo pestijo po Napolitanskim, de vse laži laških časnikov nadloge ne morejo več zakrivati. V Sicilii je mende celo že ljudovlada.

Angleži imajo piko na svojiga kroniniga kraljeviča (princa iz Wales-a), de se jim preveč nagiba h katoliški Cerkvi. Londonsk list je imel undan to-le naznanilce: „Prejeli smo list nekiga popotnika, ki je mende na velikim Šentbernardu vidil forte-piano, ki jo je princ iz Wales-a daroval ondotnimu samostanu. To je ljubkovanje s papeštvam, česar se naša protestanska dežela ne bo veselila. Zdi se nam pa tudi, de kraljevič preobilno obiskuje katoliške naprave in samostane. Ni li bil ravnokar v Maynooth-u (Menuddu, velikim semenišu za katoliško duhovstvo) na Irskim?“ — Bog daj, de bi se tenkovestni strah že skorej dopolnil v kraljeviču in tudi v strahovitežih; sej je že dosti časa, kar ta nesrečna dežela zdihuje pod železnim bremenom odpada in krivoverstva.

Vikši škof iz Cincinata je 18. kim. s svojiga popotvanja po Evropi v novi Jork prišel. Na barki je imel mali Šmaren pred vsimi popotniki preizversten ogovor od bozanstva Kristusoviga; bili so katoličani, protestantje, judje, neverniki. Vse ga je tiho in spoštljivo poslušalo.

V ameriškanski sedanji vojski se posebno moško obnašajo katoličani, širokoustni demokrati pa bežijo in se skrivajo, kadar je kaka nevarnost. Vojni kaplan Miettinger v „Wahrheitsfreundu“ pa tudi pripoveduje, koliko ima opraviti, ker vojaški častniki in prostaki tako pridno prejemajo svete zakramente. Sv. maša se je pod milim nebom opravljala in zgodilo se je, de je pri obhajanju nemšk stotnik nad njim in nad altarjem dežnik deržal, irsk stotnik pa konfiteor molil. Taki vojaki so potlej lahko serčni, ker imajo lahko serce in dobro vest. Od vojnih duhovnov enake reči pišejo, kakor je bilo slišati od naših v laški vojski.

Na otoku Simo ob Batu-otočji na Sumatri se je 9. sušca strašna nesreča dogodila. Imel je otok pred razdjanjem 120 hiš s 1045 prebivavci. Proti večeru tistiga dne vstane precej velik potres; ljudje beže pod mili nebes in potlej na polje, ker so se bali, de se bodo jete hiše podirati, ki so bile že zlo razpokane in so že kimala. Kmal potem se zaslisi od delec večkrat zapored strašno pokanje kakor iz lombard. Precej nato zagledajo delec na morji silo velik ves bel val, ki se je kakor blisk dervil proti suhimu; za njimi prihaja drugi in še tretji. — vsi trije dosežejo begoče ljudstvo in vse seboj grabijo — ljudi, živali, hiše in drevje, ker v enaki naglici se odpode, kakor so se pridervili. Zmed 282 zbranih ljudi (med njimi je bil tudi naznanovavec te nesreče) jih je 206 voda seboj podergnila, zmed hiš jih je 96 poderla in še 675 družih ljudi pokončala, nepristevaje še 103 tujih, ki so ravno na otoku bili. Po ti strašni dogodbi je bila groza na otoku, množica gnjijočih mertvih trupel je sapa okuževala, desiravno je bilo njih veči del morje požerlo. Velike skale je bilo morje 3—400 čevljev delec na suho zadegalo in velikansko javi-javi-drevo, ki je blizo brega stalo, so našli z razterganimi koreninami

in vejami 400 čevljev od brega. Pri ti nesreči so se pa dogodile nektare čudne oetve; našli so na pr. dva dni potem enoletniga otročiča v kroni 15 čevljev visoke kokosove palme, ki je bil sicer stergan in bolan, vender pa še živ. Družiga otroka so našli živiga na persih mertve matere.

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofii. Čast. g. Jan. Rogelja, kaplan v Dornbergu, ostane na svojem mestu; — čast. g. Jak. Marzotta pride iz Komena za kurata v Veliki dol; — čast. g. Štef. Vuga iz Velikega dola za kurata v Lipo; — čast. g. Vinc. Tomanin je odločen za duh. pom. v predmestji sv. Roka (pod Turnom); — čast. g. Jož. Ger-golet bode prvi kaplan v Ločniku.

V ljubljanski škofii. Gosp. Jož. Jereb, duh. pom. v Dolenji vasi, gre za farniga namestovavca v Drago, ki je 21. vinotoka razpisana. — Čast. g. Rajm. Kalan pride za duh. pom. v Vrem (in ne v Stari log), — v Stari log pa č. g. Mih. Kotnik, duh. pom. v Vremu. Umerli so pretečeniga mesca: 22. gosp. Mat. Köstner, farni namestnik v pokoji, v Toplicah; — 29. gosp. Mih. Benedik, fajmošter na Jčzici (ondotni subsidiar gosp. Jan. Žužek je postavljen namestovavec in duhovnja je 31. razpisana); — 31. gosp. Mih. Peternel, lokalist v pokoji, v Javorjah.

V lavantinski škofii. Čast. gosp. Juri Matijašič, konzist. svetnik in učitelj veroznanstva na zgornji marburški gimnazii je postavljen dekan in farmešter v Jare-nini. — Čast. gosp. Jož. Čuček, stoljni korski vikar, uči začasno veroznanstvo na zgornji gimnazii; — čast. gosp. Tom. Lampelj pa je imenovan namestni veroznanski učitelj na spodnji gimnazii. — Čast. gosp. Matija Fric, duhovnik križarskega reda, je postavljen farmešter v Šmiklavži pri Lutomeri; — čast. g. Jernej Ciringar pa lokalist pri Materi Božji v pušavi. — Prestavljeni so gg. kaplani: Martin Satler k sv. Magdalen v marburškem predmestji; — Jan. Ozmeec v Laponje; — Franc Perger v Leskovec; — Rajmund Repotočnik v Šmartin pri Murmbergi; — Blaž Trunk v Tinje; — Henrik Križan v šent-Vid pri Ponkvi; — Gašpar Lesjak v Dobje; — Gašpar Mejhenič, križarskega reda, v Ormuž; — Juri Čurin v Marks; — Franc Klavžer v Remšnik.

Dobrotni darovi.

Za afrik. misijon: G. Ant. Kl. 2 gld.; — z Rake 28 gld. 50 s.; — G. G. Š. 1 gld.; — Lenka V. 1 gld.; — Ana M. 1 gld.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. M. na Š. g.: Zadnji pogovor ni zadeval Vas. Spis smo hvaležno prejeli in prosimo, le nadaljevajte, kakor imate osnovano. De je poprej kak spis bil na dvoje ločen ali odložen, so zgostene druge tvarine storile. — G. — i: Quis contra torrentem! (Hvala za toliko priljudnost! — G. B. na B.: Napeva hvaležni prejeli. — G. M. na D.: Sklep prejeli in bomo po Vaši želji storili. — G. Dr. Ž.: Zastran lista smo odpravnistvu naročili. Vaše modrovanje je po nekoliko sicer pravično, ali list s štampeljnam bi potem dosti dražji bil; bomo vidili. — G. D.: Za poslano in za priznanje zastran D. lepa hvala; za omenjeno prosimo; zastran omenjeniga U. nismo še dognali, pri čem de je, ne bo pa blezo čisto brez slepila; ko bo reč dokončana, bomo naznanili, ali Vam d. nazaj poslali. — M. K. v Ž.: Prejeli pismo in pesmi, ki spričujejo, de tudi samouk kaj premore; de bodo pa v prihodnje še ličniši, Vam pošljemo Vodnikovo pravilo:

Naj pesem umetna, naj mérjena bo;
Nikdar ni prijetna, ak žali uho.